

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMINTAOHJELMA

Moniammatillista yhteistyötä nuorten päihteettömyyden edistämiseksi

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma on uusittu tavoitteenaan tuoda esille eri tahojen toteuttama ehkäisevä päihdetyö, määritellä yhteistä toimintaa ja toimintaperiaatteita sekä kehittää Pilviryhmän roolia koordinaatiotehtävän hoitamisessa.

Lempäälän Pilviryhmä

18.11.2008

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMINTAOHJELMA

Lempäälän Pilviryhmä

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN MÄÄRITELMÄ

Lempäälässä järjestettävä ehkäisevä päihdetyö on laaja-alaista ja poikkihallinnollista yhteistyötä päihteettömyyden edistämiseksi sekä päihdeiden tuomien haittojen vähentämiseksi.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistämällä päihteettömiä elämäntapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmion ymmärrystä ja hallintaa.

Ehkäisevän päihdetyön keinoin pyritään vähentämään päihdeiden kysyntää, saatavuutta ja tarjontaa sekä haittoja.

Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihdeitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä päihdeiden käyttöön ja toimintatapoihin.

Päihdeitä, joiden käyttöön ja haittoihin ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan, ovat alkoholi, huumausaineet ja tupakka. Myös lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihdeiksi silloin, kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa. Myös toiminnalliset riippuvuudet, kuten peliriippuvuus, kuuluvat ehkäisevän päihdetyön piiriin.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on vähentää nuorten päihdeiden käyttöä.

KOTI ON TÄRKEIN PÄIHDEKASVATTAJA

Kotien päihdekasvatus on tärkein päihdeongelmien ehkäisyn keino ja vanhemmat ovat lapsen ja nuoren tärkeimmät päihdekasvattajat. Vanhempien ensisijaisena tehtävänä ja huolenaiheena on vähentää haittoja, joita päihteiden kokeilu voi aiheuttaa lapselle. Vanhemmat haluavat, että lapsi pysyy terveenä eikä tule riippuvaiseksi. Siksi on tärkeää seurata lapsen elämää tarkasti ja tarjota apua tarvittaessa.

Kun päihteistä haluaa puhua tehokkaasti ja järkevästi, niistä pitää olla riittävästi perustietoa. Tieto voi poistaa perusteetonta pelkoa. Vanhempien ei kannata myöskään olla liian sinisilmäisiä lastensa ja nuortensa suhteen. Tilasto- ja tutkimustietojen mukaan useimmat vanhemmat ovat vakuuttuneita siitä, että heidän lapsensa eivät käytä tupakkaa, alkoholia tai muita päihteitä ja ettei heillä myöskään ole kokemusta uhkapeleistä. Tilastot kertovat kuitenkin toista. Niiden mukaan suurin osa nuorista kokeilee päihteitä vähintään kerran tai kaksi.

Pilviryhmä ja lasten ja nuorten parissa toimivat tahot tukevat vanhempien kasvatustyötä antamalla riittävästi perustietoa päihteistä. Tietoa jaetaan kohdattaessa vanhempia mm. vanhempainilloissa ja eri vastaanotoilla. Asioita voidaan myös nostaa julkiseen keskusteluun ja sitä kautta vaikuttaa asenteisiin. Vanhempien kanssa esiin nostettavia asioita voivat olla esimerkiksi alkoholin välittämiseen alaikäisille liittyvät kysymykset, viikkorahan määrä, esimerkin merkitys ja vanhempien oma käyttäytyminen alkoholin suhteen lasten kanssa.

Kotien päihdekasvatus on tärkeimpiä päihdeongelmien ennaltaehkäisyn keinoja. Sen rinnalla toimivat koulujen päihdekasvatus ja nuorten vapaa-ajanvieton tukeminen.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMINTAMALLI

Lempäälän Pilviryhmän tehtävänä on poikkihallinnollisena yhteistyönä kehittää ehkäisevää päihdetyötä ja tehostaa lasten ja nuorten kanssa toimivia verkostoja. Pilviryhmä kehittää Lempäälään sopivia ehkäisevän päihdetyön työmuotoja ja luo yhteisiä linjauksia eri toimijoiden työlle.

Ehkäisevän päihdetyön määritelmä on laaja ja sen tekemiseen on paljon mahdollisuuksia. Toiminnan tehokkaaksi hoitamiseksi Pilviryhmä pyrkii asettamaan toimintakausittain painopisteet, joihin kulloinkin keskitytään. Ehkäisevän päihdetyön toimenpiteet tarkastetaan vuosittain Pilviryhmän toimintasuunnitelman yhteydessä (yleensä toimintakauden ensimmäisissä kokouksissa elo-syyskuussa).

Toiminnan tavoitteena on löytää yhteinen päihdeettömyyttä tukeva ilmapiiri, asenne ja työote. Myös lasten, nuorten ja heidän perheidensä asenteisiin pyritään vaikuttamaan laajemmin päihdeettömyyttä tukevan tiedotuksen ja toiminnan kautta. Tärkeää on, että lapset ja nuoret saavat kaikilta suunnilta saman viestin päihdeettömyydestä.

Pilviryhmän toimintakausissa noudatetaan koulujen lukuvuotta. Puheenjohtaja valitaan kalenterivuosi jatkuvuuden turvaamiseksi.

Koordinointi ja verkostoyhteistyö

Ehkäisevään päihdetyöhön liittyvien peruspalvelujen järjestämisestä vastaavat sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, nuorisopalvelut ja opetuspalvelut (koulujen toiminnan kautta) sekä muut toimijat siinä laajuudessa kuin ehkäisevä päihdetyö liittyy omaan perustehtävään.

Toiminnan erityisenä kohderyhmänä ovat 13-17 – vuotiaat nuoret, mutta toimintaa suuntautuu myös alle 13-vuotiaisiin, nuoriin aikuisiin ja perheisiin.

Nuorisopalveluiden ja koulujen toiminta painottuu ehkäisevään päihdetyöhön, sosiaali- ja terveystalvet vastaavat ehkäisevän työn lisäksi myös hoitopalveluiden järjestämisestä.

Pilviryhmä kokoaa yhteen ehkäisevää päihdetyötä tekevät tahot ja toimintaan liittyvät työntekijät. Tehtävänä on koordinoida ja kehittää Lempäälän kunnassa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

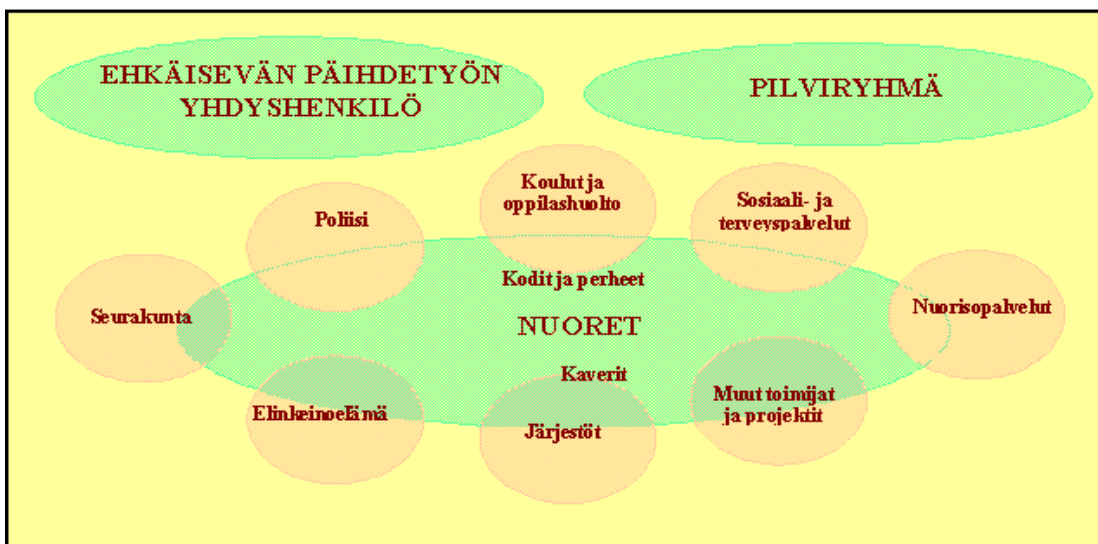
Pilviryhmän kokoonpano

Pilviryhmän muodostavat seuraavien tahojen edustajat (2008 syksyllä toiminnassa mukana oleva edustaja):

Pilviryhmän puheenjohtaja:	Jorma Kunnas, oppilaanohjaaja, Hakkarin koulu
Ehkäisevän päihdetyön yhdysenkilö:	Tuija Hoffrén, päihdetyöntekijä, sosiaalipalvelut
Koulut ja oppilashuolto:	Seija Ahomäki, kouluterveydenhoitaja, Lem- päään lukio ja Pirkanmaan ammattiopis- to/Lempäälän toimipiste
	Armi Nikander, kouluterveydenhoitaja, Hakkarin koulu
	Hanna Suutari, kouluterveydenhoitaja, Sääksjärven koulu
	Laura Vilenius, koulukuraattori, Hakkarin koulu
	Marja Lehti, koulukuraattori, Sääksjärven koulu
	Hanna Lahti, oppilaanohjaaja, Sääksjärven koulu

Sosiaali- ja terveyspalvelut:	Heli Vuorensola-Kaukolinna, perhetyöntekijä, perhetyön yksikkö
	Katriina Lehmus, terveyskeskuslääkäri, Kuljun terveysasema
	Kristina Salmikivi, päihdesairaanhoidtaja
	Oili Eiranto, lastensuojelu sosiaalityöntekijä
Nuorisopalvelut	Erkki Häkli, nuorisotoimenjohtaja
	Päivi Härkönen, erityisnuorisotyöntekijä
Monitoimikeskus	nimettävä edustaja
Seurakunta	Kimmo Lämsä, erityisnuorisotyöntekijä
Poliisi	Opri Ahvenus, vanhempi konstaapeli
	Markku Myllymäki, vanhempi konstaapeli
Järjestöt	Anne Mikkola, Terveys ry aluesihteri

Lisäksi toimintaan osallistuvat tarvittaessa ja kutsuttuina elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden ja projektien edustajat (esim. nuorisovaltuusto, urheiluseurat, nuorisoyhdistykset, MLL:n paikallisosasto, SPR:n paikallisosasto).

Kuva 1. Pilviryhmän verkostotyö

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMENPIDELUETTELO

Pilviryhmän toiminnan osa-alueita ovat ehkäisevän päihdetyön koordinointi ja yhteistyö, kotien päihdekasvatuksen tukeminen, koulujen päihdekasvatuksen tukeminen ja nuorten päihteettömän vapaa-ajanvieton tukeminen. Toimenpideluettelossa ovat mukana vuosittain toistuvat säännölliset tapahtumat ja toiminnot. Vuosittaisen toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä täydennetään ja tarkistetaan toteutettavia asioita, toimintoja ja tapahtumia kulloinkin esiin nousseiden asioiden mukaisesti.

Toiminta	Ajankohta	Tavoite	Vastuutaho
Ehkäisevän päihdetyön koordinointi ja yhteistyö			
Pilviryhmän kokoukset	kuukausittain (elo-toukokuu)	Ehkäisevän päihdetyön koordinoinnin ja yhteistyön edistäminen.	Pilviryhmän puheenjohtaja, ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilö
Tiedottaminen	tarvittaessa	Pilviryhmän tunnettavuuden lisääminen	Pilviryhmä
Koulutus	tarvittaessa	Nuorten kanssa työskentelevät ovat tietoisia päihteiden käytön tunnusmerkeistä ja tämän hetken tilanteesta. Työntekijöillä on riittävä tieto päihteistä, niiden vaikutuksista sekä käytöstä aiheutuvista haitoista ja että työntekijöillä on valmiudet koh-	Pilviryhmä

		data työssään nuoria päihteidenkäyttäjiä. Päihteidenkäyttöön puuttumisessa ja hoitoonohjauksessa on yhteinen toimintamalli.	
Toiminnan painopisteet	toimintakausittain	Valitaan toiminnan kohteet, joihin keskitytään	Pilviryhmä
Kotien päihdekasvatuksen tukeminen			
Koulujen vanhempainillat	pääsääntöisesti syyslukukauden alussa	Vanhemmat ovat tietoisia vastuutaan ja roolistaan lasten ja nuorten päihteiden käytön ehkäisyssä	Koulut, Pilviryhmä
Yhteydenpito kohteihin	toiminnan yhteydessä	Riittävä perustieto päihteistä, tiedotus- ja valistusmateriaalin jakaminen, ohjeistus	Pilviryhmä, eri toimijat oman toimintansa yhteydessä
Koulujen päihdekasvatuksen tukeminen			
Smokefree-luokkasopimukset 1.10.-31.3.	koulujen lukuvuosi	Koulujen ja luokkien sitoutuminen tupakoimattomuuteen -kilpailu	Terveys ry, koulut
Lapselle Selvä Elämä – oppitunnit 6-luokkalaisille	kevätlukukausi	Lasten asennekasvatus ja valistus vertausohjauksen kautta	MLL, tukioppilaat

Päihdeviikko - Päihdeputki	huhtikuun loppu	Asiallista ja ajantasaista valistusta nuorille Elämyksellinen rata, jonka avulla havainnollistetaan päihteiden käyttöä ja siihen liittyviä ilmiöitä	Pilviryhmä Koulut Tukioppilaat Nuorisopalvelut Pilviryhmässä mukana olevat tahot Vapaaehtoiset nuoret
Muu toiminta (tietoiskut, Huumbussin vierailut ym.)	tarvittaessa	Ajankohtaista valistusta nuorille	Pilviryhmä
Nuorten päihteettömän vapaa-ajanvieron tukeminen			
Päihteettömät tapahtumat esim. konsertit	ympäri vuoden	Nuorten tupakan, alkoholin ja muiden päihteiden käyttöön vaikuttaminen ja käytön vähentäminen.	Nuorisopalvelut Pilviryhmä, Muut toimijat

EHKÄISEVÄÄN PÄIHDETYÖHÖN LIITTYVIÄ TOIMENPITEITÄ ERI SEKTOREILLA

Ehkäisevä päihdetyö sisältyy työmuotona monien hallintokuntien ja toimijoiden normaaliinkin toimintaan. Perustason palvelut ovat avainasemassa päihteiden käytön ehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa. Varhainen puuttuminen edellyttää riskin havaitsemista ja kykyä toimia välittömästi.

Eri tahojen kuvauksia perustehtävän liittymisestä ehkäisevään päihdetyöhön ja varhaisen puuttumisen periaatteita:

Äitiys- ja lastenneuvolat

Vanhemmille tehdään Audit-kyselyt heti raskauden alussa äidin tullessa äitiysneuvolan kirjoille. Kyselyjä jatketaan lapsen 1-vuotisneuvolassa ja 5-vuotisneuvolassa.

Mini-intervention materiaali on valistuksessa käytössä, lisäksi kerrotaan riskikäytön rajoista. Jos odotusaikana tulee esiin äidin ongelmallista päihteiden käyttöä, ohjataan äiti päihdesairaanhoidajalle omaan terveyskeskukseen tai käytetään TAYS:n päihdepoliklinikan tai vauvaperheiden päihdeyksikön palveluja. Isän osalta ohjaus tapahtuu lääkärin, päihdetyöntekijän tai sosiaalityöntekijän vastaanotolle.

Lastenneuvolassa toimitaan tilanteen mukaan, toimintaan liittyviä tahoja ovat lääkärit, päihdetyöntekijät, sosiaalityöntekijät, terveyskeskuspsykologit ja lapsiperheteriimit.

Lapsiperheteriimien kautta sosiaalityö ja perheneuvola osallistuvat äitiys- ja lastenneuvoloissa tapahtuvaan ehkäisevään päihdetyöhön.

Terveyskeskusten toiminta

Väestövastuulääkäreiden normaalivastaanotoilla tiedustellaan useasti tupakka-, alkoholi-, huume- ja hormonikäyttötavoista, vaikka käynti ei varsinaisesti niiden takia olisi ollutkaan. Ohjeita ja apua annetaan tarvittaessa.

Väestövastuulääkärit hoitavat oman alueensa kouluterveydenhuollon tarkastukset ja ehkäisy-, äitiys- ja lastenneuvola-

asiakkaansa. Terveystoimijilla on kyselykaavakkeet, joissa selvitetään päihdekäyttöä ja tarvittaessa niitä käydään läpi lääkärin kanssa. Lääkäri myös kysyy itse erityisesti ehkäisy- ja äitiysneuvolakäynneillä asiakkaansa päihdekäyttöä ja ohjeistaa esim. tupakanvieroitusta tarvittaessa.

Kutsuntatarkastuksissa selvitetään myös päihteidenkäyttöä ja jos aiheita on, asioista keskustellaan. Ajokorttihauissa on täytettyä AUDIT -kaavake.

Päihteistä annetaan suullista informaatiota ja jaetaan kirjallista materiaalia (mm. suurkulutusrajat laminoituna luottokortin kokoisena korttina, esitteitä keuhkohtaumataudista, nikotiinikorvaushoidosta ja lääkkeellisistä mahdollisuuksista). Myös juomispäiväkirja täyttämistä varten voidaan jakaa.

Tavattaessa ongelmallista päihteiden käyttöä selvitetään asiakkaan oma tavoite. Jos asiakkaalla ei ole mitään muutoshalua, käydään kuitenkin keskustelu riskeistä ja hoitomahdollisuuksista. Jos asiakkaalta löytyy halu muuttaa tilannetta, laaditaan suunnitelma (omalääkärinkin vastaanoton kautta). Mikäli on aikaisempia katkoja/interventioita, katsotaan mikä hoidoista toimi parhaiten tai mikä ei ollenkaan ja laaditaan suunnitelmat aiempia kokemuksia hyödyntäen. Jatko voidaan sopia myös päihdesairaanhoidajan vastaanotolle. Asiakkaalle voidaan antaa myös A-klinikan yhteystiedot. Usein katsotaan laboratoriokokeet terveydellisen tilanteen päivittämiseksi. Mieluusti sovitaan perheen mukaanotto hoidonohjaukseen.

Toimintaan liittyvät tahoja ovat omahoitaja, päihdesairaanhoidaja, päihdesosiaalityöntekijä, Lempäälän vuodeosastolle katkaisujakso, avohoidossa katkaisu (käy päivittäin, hoitaja jakaa ennalta sovitut lääkkeet+ tarv. puhalluttaa), A-klinikka, A-kilta, Matala, Paussi, laituskuntoutuspaikat esim Järvenpää, TAYS ensiapu, TAYS/Kaivanto psykiatrian klinikka ja päihdevieroitus.

Perhetyön yksikkö

Perhetyön yksikkö ja aikuissosiaalityö tarjoaa tukea lapsille ja heidän perheilleen, kun on huolta lasten tai koko perheen hyvinvoinnista. Vanhemmat voivat olla huolestuneita nuoren päihteiden käytöstä tai perheen vanhemmilla itsellään on hallitsematonta päihteiden käyttöä.

Perheet voivat asioida perheneuvolassa myös lasten kasvatukseen tai vanhemmuuteen liittyvien asioiden vuoksi. Mikäli perheneuvolan työntekijälle nousee huoli lapsen tai nuoren päihteiden käytöstä ottaa hän asian välittömästi puheeksi sekä lapsen tai nuoren että hänen vanhempiansa kanssa.

Lapsiperheiden kotipalvelussa ja perhetyössä tavataan monenikäisiä lapsia ja nuoria ja heidän vanhempiaan. Kodinhoitajat ja perhetyöntekijät ottavat asian puheeksi kun he kohtaavat työssään lapsia tai nuoria, joilla on päihteiden tai huumeiden käyttöä.

Jos perhetyön yksikön asiakkaalla (lapsella, nuorella tai aikuisella) havaitaan päihdeongelmaa, niin asia nostetaan rohkeasti esille ja asiakkaan kanssa kartoitetaan avoimesti se, miten päihdepulma näkyy arjessa. Asiaan puututaan ja asiakkaan kanssa laaditaan suunnitelma siitä miten päihdepulman hoitamisessa edetään.

Aikuinen asiakas ohjataan päihdetyöntekijälle, jonka kanssa asiakas voi laatia tarkemman asiakassuunnitelman päihdeettömyyden tukemiseksi. Yhdessä päihdetyöntekijän kanssa asiakas arvioi tarvittavan avo- tai laitospalvelun tarpeen sekä laaditaan tarvittaessa tarkka hoitosuunnitelma päihdeongelman hoitamiseksi.

Lapsen ja nuoren päihdeongelmaan tulee aina puuttua välittömästi, ja lasta/ nuorta tuetaan aina ensin avohuollon tukitoimien avulla. Lapsen tai nuoren päihteiden käyttö pyritään katkaisemaan mahdollisimman pian ja nuorelle tarjotaan vaihtoehtoisia toimintamalleja tai harrastuksia päihdekäytön tilalle.

Lapsia ja perheitä tuetaan tarvittaessa lastensuojelussa avohuollon tukitoimin, taloudellisen tuen avulla tai tarvittaessa lapsi tai

nuori voidaan sijoittaa sijaishuoltoon, mikäli lapsen tilanne ei kohene. Myös koko perhe voidaan ohjata laitoshoitoon päihdeongelman hoitamiseksi.

Lasten ja perheiden kanssa tehtävässä työssä korostetaan vanhemmuuden tukemista, jotta vanhemmat voisivat tuottaa lapsilleen kokemusta päihteettömästä arjesta. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tuetaan kulttuuria, jossa päihheet eivät ole väline elämysten ja virikkeiden tuottamiseen.

Perhetyöyksikön työntekijät jakavat tarvittaessa päihdevalistusmateriaalia asiakasperheen nuorille ja heidän vanhemmilleen. Päihdevalistus on osa muuta lasten ja perheiden kanssa tehtävää asiakastyötä.

Perhetyön yksikkö osallistuu tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa nuorille järjestettäviin päihdevalistusinfotilaisuuksiin. Tavoitteena on nopea puuttuminen nuoren tai hänen vanhempansa päihdeongelmaan, jotta voidaan jo varhaisessa vaiheessa tukea nuorta tai hänen vanhempansa hakemaan apua päihdepalveluihin ja muihin tukitoimiin.

Päihdetyö

Kunnan päihdetyöntekijän toimenkuvaan kuuluu täysi-ikäisten päihdeongelmaisten hoitoonohjaus (katkaisu- ja kuntoutushoito päihdehoitolaitoksissa), joka edellyttää hoidontarpeen arvioimista ja hoitopaikan valintaa yhdessä asiakkaan kanssa. Koska päihdeongelmaisella on usein muitakin viranomaisasiakkuuksia, tilanteen kartoittamisessa tehdään myös verkostotyötä.

Katkaisuhoitajakset järjestetään terveyskeskuksen vuodeosastolla tai Tampereen kuntoutumiskeskuksessa. Laitoskuntoutuspaikat mietitään yksilöllisesti kunkin asiakkaan kohdalla. Päihdetyöntekijän työparina toimii yksi sosiaalitoimen etuuskäsittelijä, joka osallistuu mm. laitoshoitoon lähtevien asiakkaiden asiakasmaksujen arviointiin. Työpari osallistuu myös asiakkaiden luotohtäviin kotikäynteihin. Lisäksi kaikki sosiaalityöntekijät tekevät päihdetyötä päihdeongelmaisten asiakkaitensa kanssa.

Avopuolen palvelut ovat kuitenkin ensisijaisia päihdetyössä. Avohoitotahoja ovat mm. A-klinikkasäätiön eri palvelut, AA-

ryhmät, NA-ryhmät, A-killat, terveyskeskus, seurakunnan Patu –ryhmä sekä Tampereella toimivat erityisryhmät. Avokatko voidaan järjestää myös terveyskeskuksessa päihdesairaanhoidajan luona.

Päihdetyöntekijän luona käy myös asiakkaita avokäynneillä. Asiakkaat tulevat usein jonkin muun tahon lähettämänä (lastensuojelu, perheneuvola, terveydenhuolto, työvoiman palvelukeskus, työvoimatoimisto, psykiatriset sairaalat, poliisi, sukulaiset tai tuttavat) tai varaavat itse ajan.

Aluksi asiakkaille tehdään tilannekartoitus ja sen jälkeen päihdehoidon suunnitelma. Asiakkaat saavat ohjausta ja neuvontaa sekä keskusteluapua. Asiakas osallistuu omien tavoitteiden laa-timiseen. Asiakaskäynneillä keskitytään päihdeongelman lisäksi asiakkaan elämäntilanteeseen kokonaisvaltaisesti. Myös läheisten avuntarve tarkistetaan ja heidät ohjataan tarvittaessa avun piiriin.

Päihdetyössä avainsanat ovat nopea puuttuminen, ongelman kar-toitus, hoitosuunnitelma ja verkostotyö. Puheeksiotto toteutuu aina, koska tulotilanteessa tiedetään jo, että asiakkaalla on on-gelmia päihteiden käytössä.

Päihdeongelmaisille järjestetään kaksi kertaa vuodessa viikon mittainen leiri seurakunnan leirikeskuksessa. Leirin kustannuk-siin osallistuvat seurakunta ja sosiaalitoimi. Päihdetyöntekijä osallistuu leirin suunnitteluun ja antaa leirille myös oman työ-panoksensa.

Päihdetyöntekijä tekee yhteistyötä säännöllisesti myös kunnan muiden päihdetoimijoiden kanssa.

Koulu ja oppilashuolto

Päihteiden käyttöä ja niiden haittavaikutuksia käsitellään eri oppiaineiden sisällöissä. Esim. terveystiedon tunneilla käsitel-lään 7-9 -luokilla tupakkaan, alkoholiin ja muut päihteisiin liit-tyviä asioita, niihin liittyviä valintoja, mielihyvää ja riippuvuut-ta. Kaikki opettajat joutuvat puhumaan tupakoinnista ja sen terveyshaitoista, kun käydään läpi koulun sääntöjä, samoin al-koholin osalta.

Jos tulee esille nuoren ongelmallista päihteiden käyttöä, pyritään asiaa selvittämään koulun oppilashuoltoryhmän avulla, mukaan otetaan aina huoltajat, äärimmäisessä tapauksessa otetaan yhteyttä lastensuojeluun. Mikäli tulee epäily vanhempien ongelmakäytöstä, mukaan lastensuojelu, koulu ei voi asiaa lähteä hoitamaan.

Jos nuori on koulussa päihteiden vaikutuksen alaisena, hänet viedään tutkittavaksi terveyskeskukseen, sitten otetaan yhteyttä huoltajaan, jonka tulee noutaa nuori kotiin (koulunkäyntioikeus siis siltä päivältä pidätetään), asiasta keskustellaan ja rangaistuksena annetaan kirjallinen varoitus.

Koulut osallistuvat vuosittain Pilviryhmän järjestämään valistukseen (päihdeviikko ym. tilaisuudet). Yläkouluilla on ollut myös koulun ulkopuolisten tahojen järjestämiä tupakkaprojekteja, joissa erityisesti asenteisiin vaikuttamalla on pyritty vähentämään tupakointia, mukana ollut myös vieroitusryhmä.

Koulu/opiskelijaterveydenhuolto

Terveystarkastuksen yhteydessä kouluterveydenhoitajat ottavat päihteet puheiksi, minkälainen suhtautuminen nuorella ja varhaisnuorella on päihteisiin ja mitä terveyshaittoja juuri nuorelle päihteidenkäytöstä koituu: kasvun ja kehityksen häiriintyminen, sairaudet, tapaturmariski kasvaa, laittomuuksiin joutuminen jne. Vapaa-ajan vietosta keskusteltaessa tulee helposti keskustella myös päihteiden käytöstä. Mini-intervention tietopakki on käytössä.

Nuorison terveystodistusta mopo- ym. ajokortteja varten tehtäessä päihtyneenä ajamisesta keskustellaan. Audit-kysely tehdään ainakin kutsuntatarkastusten yhteydessä, autokorttia ajaville ja tarvittaessa nuoremmillekin. Mikäli tulee ilmi nuoren päihteidenkäyttöä, yritetään vaikuttaa nuoren asenteisiin. Huoltajiin otetaan myös yhteyttä ja lastensuojeluviranomaisiin, mikäli lapsi tai nuori vaarantaa omaa tai toisten terveyttä ja päihteidenkäyttö alkaa olla toistuvaa ja humalahakuista.

Tarvittaessa ohjataan päihteiden käyttäjä terveyskeskuksen päihdesairaanhoidajan/omalääkärin vastaanotolle (lukio). Jos

opettajat huomaavat päihteiden ongelmakäyttöä, nuori ohjataan terveydenhoitajan vastaanotolle

Vanhempien alkoholinkäytöstä, joka vaarantaa lapsen kehitystä, ollaan lastensuojeluun yhteydessä.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden toiminta keskittyy nuorten vapaa-ajalle, jossa korostuu osallistumisen vapaaehtoisuus. Nuoret tavoitetaan laajasti heidän omassa elinympäristössään. Mahdollisuudet tehdä nimenomaan nuorille kohdennettua valistustyötä ovat hyvät.

Nuorisopalveluiden järjestämät tapahtumat, retket ja leirit sekä nuorisotilat ovat päihteettömiä. Eri toimintamuodot vastaavat ehkäisevän päihdetyön haasteeseen tarjoamalla nuorille mielekästä tekemistä ja painottavat myönteisellä tavalla päihteettömyyttä.

Lempoisten Nuorisotalo Snadilla toimii Walkers-kahvila (talvikausina joka toinen perjantai). Walkers on nuorille avoinna oleva, nuorisotyöntekijöiden sekä vapaaehtoisten aikuisten valvoma kahvila ja erinomainen paikka puuttua nuorten huolestuttavaan päihteiden käyttöön. Walkers-toiminta on ennaltaehkäisevää nuorisotyötä jossa tavalliset aikuiset ovat läsnä. Walkersin toiminnan ytimenä on ryhmä koulutettuja, aikuisia vapaaehtoisuustyöntekijöitä. Walkersin taustalla on Aseman Lapset ry, joka järjestää koulutusta sekä yhteistä, valtakunnallista toimintaa kahviloiden vetäjille ja vapaaehtoisille.

Poliisi

Poliisi pyrkii näkyvällä valvonnalla vaikuttamaan päihteiden häiritsevän käytön ehkäisyyn niissä kohteissa, jossa tiedetään entuudestaan olleen häiriöitä, kuten ravintoloiden edustoilla etenkin niiden sulkemisaikaan, nuorten yleisiin ulkona oleviin kokoontumispaikkoihin kauppakeskuksissa, ja kokoontumispaikoissa, esim. uimarannoilla kesäaikaan, ajankohtaisesti varautuen tilanteisiin kuten koulujen päätyminen.

Poliisin antama valistus kohdistetaan lähinnä peruskoululaisiin ja ammattioppilaitoksiin ja sillä pyritään vaikuttamaan asentei-

siin. Kouluilla poliisi käyttää valistuksessa omaa poliisin yleisesti kaikkien poliisien käyttöön tuottamaa valistusmateriaalia sekä henkilökohtaista materiaalia värittäen oman ammatissa saadun työkokemuksen kautta.

Materiaalin valmistuksesta ja levityksestä vastaa poliisiammatikorkeakoulu.

Lisäksi valistuskampanjoita tehdään valtakunnallisesti erityisesti aiheista kuten esim. selvänä vesillä.

Päihtyneenä tavatut nuoret viedään ensisijaisesti kotiin ja toissijaisesti Pausiin nuorten selviämisasemalle. Poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen pääsääntöisesti silloin, kun siihen on aihetta joko lapsen oman toiminnan aiheuttamana tai sitten tilanteissa, joissa lapsi on joutunut kokemaan tilanteen, että vanhemmat ovat olleet poliisitoimen kohteina, kuten kotihälytyksellä rauhoittamassa päihtynyttä vanhempaa tai vanhemman säilöönottotilanteessa.

Jos esiin tulee vanhempien tai lapsen/nuoren ongelmallista päihteiden käyttöä, perussääntö on, että poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen kaikissa niissä tapauksissa.

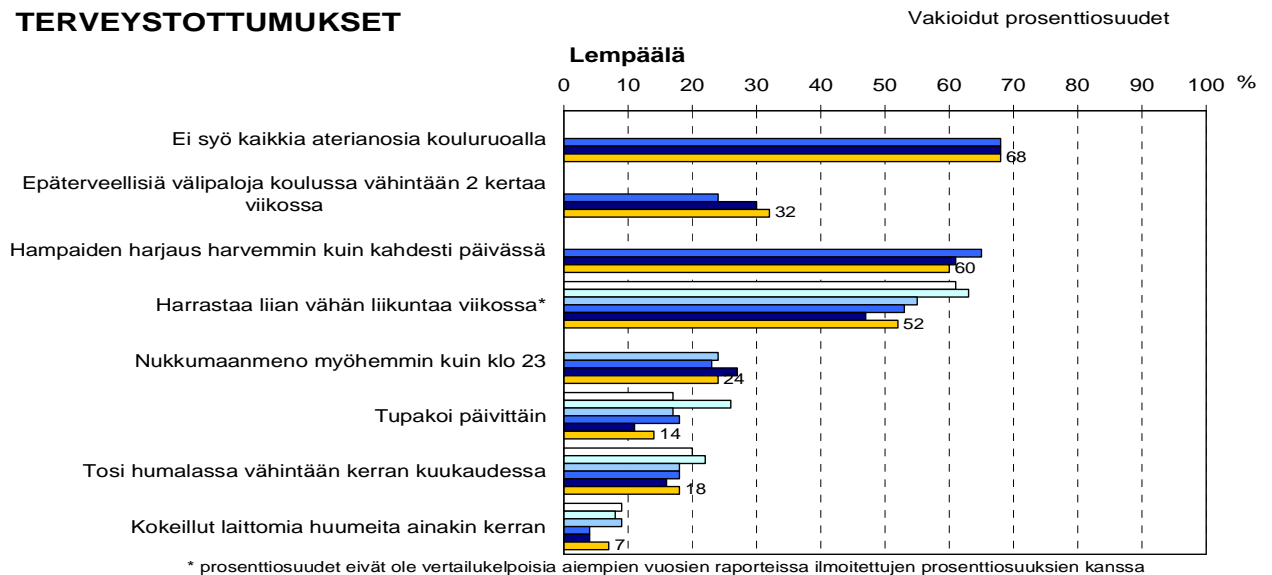
Poliisi on tiiviissä yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Tapauskohtaisesti poliisi voi neuvoa päihteidenkäyttäjää kääntymään lääkärin ja aa-kerhon puoleen, mutta poliisi ei voi ketään pakottaa katkaisuhuoltoon tai kuljettaa lääkärin vastaanotolle.

TOIMINNAN TULOKSELLISUUS

Toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta seurataan erityisesti kouluterveyskyselyn tulosten perusteella. Kouluterveys-tutkimuksia on tehty peruskoulun 8. ja 9. vuosien ja lukion 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille v. 1999 lähtien. Vuoden 2007 tulosten kehittymisen osalta voidaan todeta seuraavaa:

- tupakointi ja humalakerrat ovat vähentyneet
- laittomia huumeita kokeilleiden määrä pieni ja vähentynyt

TERVEYSTOTTUMUKSET

□ 1999 (n=425) □ 2001 (n=420) □ 2003 (n=430) □ 2005 (n=432) ■ 2007 (n=474) ■ Pirkanmaa, 2007 (n=8249)

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

Stakes: Kouluterveyskysely

TOIMINTARESURSSIT

Nuorisopalveluiden talousarvioon varataan vuosittain määräraha ehkäisevään päihdetyöhön liittyvän toiminnan kustannuksiin. Vuonna 2008 määräraha on sisällytetty menokohtaan 3494 Tapahtumat. Ehkäisevän päihdetyön osuus menokohdasta 10.000 €

Lempäälän Pilviryhmä 2008

www.lempaala.fi

